अभ्यास कार्यपत्रकम् – 1

संकलनात्मक–मूल्यांकनम् –प्रथमम्

कक्षा–6 **अवधिः–होरा द्वयम्**

विषयं –संस्कृतम् **पूर्णाकाः–90**

ध्यातव्याः– 1– प्रष्नानाम् उत्तराणि निर्देषानुसारं लिखतु ।

2– प्रष्नानाम् उत्तराणि सुव्यवस्थित–सुपाठ्याक्षरैः लिखतु ।

3–निधारितांकाः प्रष्नानाम् पुरतः लिखिताः सन्ति ।

खण्ड ''क'' अपठित–अवबोधनम्

1. अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अस्माकं भारतवर्षे विविध धर्माणां जनाः निवसन्ति एतस्मात् कारणात् अत्र अनेके उत्सवाः भवन्ति एषु उत्सवेषु ईश्वरस्याराधना प्रमुखास्ति या भारतीयसंस्कृतौ प्राणभूता अस्ति। ईशपूजनेन न केवलं स्तुतीनां, वंदनानां, प्रार्थनानां वा ज्ञानं भवति, अपि च ईष्वरस्याराधनायाः विधयः, ईषमहिमायाः परिज्ञानं, तैः च तेषामनुकरणीय चरिताः ज्ञायन्ते, ज्ञात्वा मार्गदर्षनं च प्राप्यन्ते। प्रार्थना द्वारा ईषः शीघ्रातिशषीघ्रं द्रवितः भवति, भक्तान् च यथेच्छानुसारं वरमपि ददाति,येन स्तोताः सर्वविध–उन्नत्यः कुर्वन्ति।

(I) एकपदेन उत्तरत– 1/2X2=1

(क) के सर्वविध–उन्नत्यः कुर्वन्ति?
(ख) उत्सवेषु का प्रमुखास्ति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत– 1X2=2
(ग) ईष पूजनेन किम्–किम् भवति ?
(घ) कस्मात् कारणात् अत्र अनेके उत्सवाः भवन्ति

(III) निर्देषानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत – 1/2X4=2

(ङ) ''भारतवर्षे'' पदे का विभक्तिः ?

(अ) द्वितीया (ब) तृतीया (स) प्रथमा (द) सप्तमी

(च) '' ज्ञात्वा'' पदे कः प्रत्ययः ?

(अ) ल्यप् (ब) तुमुन् (स) क्त (द) क्त्वा

खण्ड ''ख'' पठित–अवबोधनम् 35

2. 1. अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

एषः एकः विद्यालयः अस्ति। विद्यालयं सुन्दरं विशालं च अस्ति। विद्यालये एकम् उद्यानम् अस्ति। विद्यालये मम अनेकानि मित्राणि सन्ति

(I) एकपदेन उत्तरत– 1/2X2=1

(क) उद्यानम् कुत्र अस्ति ?

(ख) कति मित्राणि सन्ति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत– 1X2=2

(ग) विद्यालयं कीदृषम् अस्ति। ?

(घ) मित्राणि कुत्र सन्ति ?

(III) समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत – 1/2X4=2

(ङ) '' विद्यालये '' पदे का विभक्तिः ?

(अ) द्वितीया (ब) तृतीया (स) प्रथमा (द) सप्तमी

(च) '' विद्यालये एकम् उद्यानम् अस्ति। '' पदे कर्ता पदं किम् ?

(अ) विद्यालये (ब) उद्यानम् (स) अस्ति (द) एकम्

3. अधोलिखितं ष्लोकं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसाम्।

उदार चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्।।

(I) एकपदेन उत्तरत–

(क) अयं निजः परो वेति गणना केषाम् ?

(ख) उदार चरितानां वसुधैव किम् ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत–

(ग) कस्य कृते वसुधैव कुटुम्बकम् ?

(ग) उदार चरितानां किम् ?

(III) निर्देषानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत – 1/2X4=2

(ङ) 'पृथ्वी' स्थाने किम् षब्दं प्रयुक्तम् ?
(अ) लघुचेतसाम् (ब) गणना (स) उदार (द) वसुधा

(च) '' उदार चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् '' वाक्ये अब्ययपदं किम् ?
(अ) वसुधैव (ब) कुटुम्बकम्(स) तु(द) उदार

4. अधोलिखितं संवादं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानां निर्देशानुसारं उत्तराणि लिखत

अध्यापिका–अस्य नाम षार्क अस्ति।

श्रुति–अयं किम् किम् खादति?

अध्यापिका–अयं लघु मत्स्यान खादति।

षै।लेषः– अयं मानवान अपि खादति।

(I) एकपदेन उत्तरत–

(क) अस्य नाम किम् अस्ति। ?
(ख) अयं किम् किम् खादति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत–

(ग) अयं कान् खादति। ?

(ग) अस्य नाम षार्क अस्ति इति कः कथयति ?

(III) उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत – 1/2X4=2

(ङ) दीर्घ पदस्य विलोमपदं किम् ?
(अ) लघुचेतसाम् (ब) लघु (स) अपि (द) किम्

(च) '' अयं मानवान अपि खादति। '' वाक्ये अब्ययपदं किम् ?

(अ) अयं (ब) मानवान ्(स) अपि (द) खादति

प्रष्न.5ः– क. निम्नलिखित कथनस्य भावं मंजूषायाः उचित पदैः पूरयत–

'चन्द्रचन्दनयोः महये षीतला साधु संगतिः'

भावः– सज्जनानां मित्रता चन्द्रात्.........च अधिका षीतला भवति । अतः सज्जनैः ....मित्रता करणीया। सह, चन्दनात् ।

ख. अधोलिखित कथनयोः भावं चित्वा उत्तर पुस्तिकायाम् तिलखत्।

1. वचने का दरिद्रता

क.मधुर भाषणे दरिद्रता करणीया।

ख. मधुर भाषणे संकोचः न करणीया।

2.उदारचरितानाम्तु वसुधैव कुटुम्बकम्।

क. येषां हृदयं विषालं भवति तेभ्यः सम्पूर्णा पृथिवी परिवारः इव भवति।

ख. येषां हृदयं लद्यु भवति तेभ्यः सम्पूर्णा पृथिवी परिवारः इव भवति।

प्रष्न.6ः– मंजूषायाः उचितं ष्षब्दं चित्वा रिक्त स्थनानि पूरयत

क्वाचित्, गृहकार्यम्, दूरम्, व्याद्यः

1.मित्र! षीद्यम् कुरु ....आगमिष्यति ।

2.षिरः कुरु समुन्नतम् तवास्तु मा........भयम्।

3.वयम् मिलित्वा एव............कुर्मः।

एकदा हरिणः.........गच्छति।

प्रष्न.7ः– कथाक्रमनुसारं वाक्यानि पुनः लिखत

1. धन्या एषा वीरबालिका

2.सा लक्ष्मीबाई इव साहसी आसीत्

3.एषाकर्तब्यपालनस्य उच्चदर्षाः अभवत्।

4.सा सैनिकान् अरक्षत्

प्रष्न. 8ः—अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखांकित पदानि आधृत्य प्रष्न निर्माणं कुरुत

1. जन्तवः प्रियवचनेन तुष्यन्ति।

क. के ख. कस्य ग. कस्मात्

2. जले मीनं पष्यति।

क. किम् ख. कम् ग. कः

3. अस्य नाम ष्स्वर्णिमः।

क. केन ख. कस्य ग. कस्मात्

4. ष्षार्कः लघुमत्स्यात खादति।

क.कः ख.केन ग. कम्

5. व्याद्यः हरिणम् अबद्धत्।

क. कः ख.काम् ग.कम्

प्रष्न. 9ः—अधोलिखितेषु उचितं मेलनं कुरुत—

क	ख	उत्तराणि
चित्राणि	युद्धे	....
व्याद्यः	पृथ्वी	....
टर्र—टर्र	पठामः	....
रणे	मण्डूकः	....
भूमिः	जालम्	....
वयं	सुन्दराणि	....